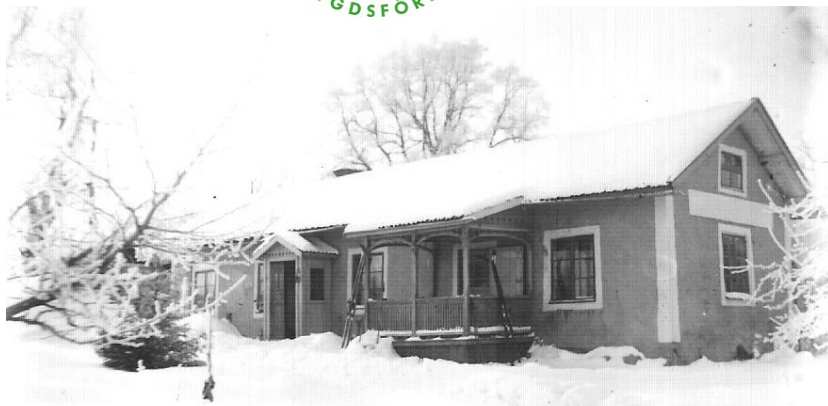

Mårtensdal Foto David Eriksson ca 1925

Årsskrift 2020

"Coronaåret"

Bilderna på framsidan visar Vrenas kanske äldsta hus
Mårtensdal. Bilderna är från 1925 och 2018.
Bilderna tagna ur föreningens rika bildarkiv.

Vrena och Husby-Oppunda Hembygdsförening

Årsskrift Coronaåret 2020

Skriften tryckt i jan. 2021 av Linderoths Tryckeri AB,
Vingåker. Layout: Göran Malm. Teckensnitt: Cambria 12 pkt.
Upplaga: 175 ex.

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	1
Förord	2
Ordföranden <i>Eva Carlsson</i> har ordet	3
Styrelse vald för 2020	4
Några glimtar från verksamheten 2020	5
Protokoll från årsmötet 2020	7
Skolverksamhet i Farneby, historik fram till 1950	12
Skolminnen, <i>Ingegerd Hillborg</i>	24
Skolminnen, <i>Sigge Augustsson</i>	26
Vrena Brandkår, <i>Bo Eriksson, Göran Larsson, Thomas Karlsson</i> och <i>Göran Malm</i>	29
Husby socken och dess kyrka, <i>Erland Dryselius</i> Materialet överlämnat av sonen <i>Håkan Dryselius</i>	43

Förord

Du håller just i din hand Vrena och Husby-Oppunda Hembygdsförenings årsskrift för 2020. Det blev ett mycket speciellt år på grund av Coronaepidemin.

Denna skrift som skildrar kalenderåret 2020 är den femtonde årsskrift som föreningen utger, inklusive den som gavs ut vid föreningens 25-årsjubileum 2001.

Innehållet i skriften är, förutom sedvanliga föreningsinformationer, några artiklar om allehanda företeelser, personer, händelser och livsöden. Allt handlar om vår bygd och personer som bor eller har bott här.

Föreningen vill med sina skrifter i all blygsamhet sprida kunskap om gårdagens både små och stora händelser som tilldragit sig i vår bygd.

Kunskap om gårdagen ger underlag för bättre beslut i dag, som ju formar och påverkar morgondagen.

Vi hoppas att ni alla kan finna något intressant och lärorikt och önskar er en stunds trevlig läsning.

2020-12-02

Göran Malm, redaktör

Ordföranden har ordet

Vrena och Husby-Oppunda Hembygdsförening har nu funnits i 43 år.

Jag blev invald som ordförande på årsmötet lite hastigt och lustigt. Göran Malm som hållit i klubban under många år kände sig trött

och behövde avlastning. Tidigare var jag kassör under många herrans år men under de senaste åren har jag koncentrerat mig på skolan och arbetet där. Nu kändes det roligt att komma med i gänget igen !

Det blev väldigt lättvindigt att svänga ordförandeklubban detta år med Covid-19 och förbud mot samlingar och föreningar som mestadels hållit digitala möten.

Man kan nästan säga att vi haft ett sabbatsår!

Ett par möten har vi haft då vi suttit med avstånd och fört diskussioner som egentligen endast mynnat ut i att vi får avvakta och se vad som händer i världen med denna Coronapandemi.

Nu i november har Siirka-Liisa startat en målargrupp som fått lov att vara i lokalen en gång var fjortondedag och man är endast 3-4 deltagare.

Jag har haft möte med Mats Hedblom från Kiladalen om digitala lösningar för vår verksamhet och hantering av våra foton. Vi har därefter köpt in programmet OneDrive där vi kommer att ha alla foton samlade och organiserade. I dagsläget finns dessa samlade hos några av våra ledamöter som i sin tur årligen lägger över allt på extern hårddisk. Nu kommer vi att samlas i molnet!

Vi har alltså inte haft några samlingar/träffar för medlemmarna detta år! Hoppas på förändring till nästa! Vi får planera för det. Om någon har förslag som kan vara skoj – hör av er!

Tack för året som gått till Dig som deltagit i styrelsearbete och också tack till våra medlemmar för att ni så troget stödjer vår förening.

Eva Carlsson 2020-11-30

Styrelse vald för år 2020

Ordförande Eva Carlsson 070-5850151
evamarget49@gmail.com

Ledamöter Lilian Eliasson
Gunnel Georgsson
Kennert Arnerheim
Christer Karlsson
Göran Malm
Teddy Munkesjö
Tomas Undin
Benny Wahlberg
Anders Österman

Övriga uppgifter och personer

Ansvarig för Bygdebånd Teddy Munkesjö 0155-911 50
teddy.munkesjo@gmail.com

Årsskriftsredaktör Göran Malm

Revisorer Gerhard Georgsson och Lars Lindkvist

Valberedning Ingen valberedning utsedd

Kaffekommitté Birgit Hugsén och Marianne Eriksson

Föreningens adress är: Tärnövägen 8, 611 73 Vrena

Plusgirokonto: 430 54 91-5

För att snabbt kunna informera våra medlemmar vill vi gärna

Att ni lämnar e-postadress till: evamargret49@gmail.com.

Här är några glimtar från de få aktiviteter som föreningen genomfört under år 2020.

Årsmötet genomfördes söndagen den 1 mars 2020.
Vi höll till i Vrena församlingshem.

22 medlemmar deltog i mötet.

Presidiet: Eva Carlsson och Tomas Undin

Till ny ordförande efter avgående Göran Malm valdes Eva Carlsson. Som även fungerade som årsmötets ordförande.

Efter avslutat möte bjöd föreningen på fika med smörgåstårta.

Protokoll för årsmöte den 1:a mars 2020

Plats Vrena församlingshem

Närvarande 22 medlemmar

1. Mötet öppnas

Mötet öppnas kl.14:04 av ordförande Göran Malm, nedan kallad GM.

2. Val av ordförande för mötet

Eva Carlsson valdes till ordförande för årsmötet.

3. Val av sekreterare för mötet

Tomas Undin valdes till protokollssekreterare för årsmötet.

4. Fråga om mötet är behörigt utlyst

Mötet förklarades behörigt utlyst.

5. Val av två protokolljusterare

Erik Pettersson och Kerstin Pettersson valdes till protokolljusterare och vid behov rösträknare.

6. Redovisning av verksamhetsberättelse för år 2019

Verksamhetsberättelsen för verksamhetsåret 2019 föredrogs och godkändes.

7. Redovisning av plan för kvalitetssäkring för 2019

Gerhard Georgsson tillade att en punkt för barnkonventionen måste läggas till. Mötet fastställde att styrelsen tittar över tillägget och vid behov justerar planen vid sitt första styrelsemöte.

8. Redovisning av GDPR-policy för 2020

Mötet fastställde policyn.

9. Ekonomisk redovisning av kalenderåret 2019

Kassör GM redovisar balans- och resultaträkningarna.

10. Revisorernas berättelse

Revisionsberättelsen lästes upp och godkändes.

11. Fastställande av resultat- och balansräkningarna

Årsmötet fastställde båda.

12. Fråga om ansvarsfrihet för styrelsen och kassören

Styrelsen och kassören beviljades ansvarsfrihet för 2019.

13. Beslut om antalet styrelseledamöter

Antalet skulle vara 9 men efter revidering beslöts det till 10.

14. Val av styrelseledamöter 2020 / 2021

Christer Karlsson, Kennert Arnerheim och Tomas Undin omvaldes på två år. Gunnel Georgsson nyvaldes på ett år samt Benny Wahlberg och Anders Österman nyvaldes på två år.

Göran Malm, Lilian Eliasson och Teddy Munkesjö har ett år kvar.

15. Val av ordförande för 2020

Eva Carlsson valdes enhälligt.

16. Val av två revisorer och en ersättare för år 2020

Gerhard Georgsson och Lars Lindkvist omvaldes, ersättare utses av revisorerna.

17.Val av tre ledamöter till valberedning

Sigvard Augustsson och Jan Farneborn avsäger sig uppdraget och styrelsen uppdras att utse valberedning på konstituerande styrelsemöte.

Gunilla Hugsén kvarstår dock tillsvidare (ej närvarande).

18.Val av kaffekommitté

Marianne Eriksson och Birgitta Hugsén omvaldes

19.Fastställande av verksamhetsplan för 2020

Verksamhetsplanen fastställdes.

20.Fastställande av årsavgift för 2021

Årsavgift fastställd och oförändrad 150 kr per medlem eller 250 kr för fler på samma adress.

21.Fastställande av budget för 2020

Budgeten med en omslutning på 62 000 kr fastställdes

22.Fastställande av ersättningar till styrelsen

Fastställt enligt följande: Inga styrelsearvoden utgår.

Utlägg mot uppvisande av kvitto ersätts samt reseersättning betalas med 18.50 /mil.

23.Motioner och förslag från styrelsen

Inga motioner eller förslag har inkommit

24.Övrigt och eventuella frågor/yttranden

Föreningens lokal kan för närvarande hyras mot en ersättning om förslagsvis 150 kr per kväll. En förutsättning ska vara att hyresgästen har avslutat all aktivitet senast 22:00-23:00 då det inkommit klagomål på oljud vid tidigare tillfällen. Styrelsen ombeds utarbeta regler för uthyrningen.

Gerhard Georgsson önskar att föreningen har två firmatecknare.

Styrelsen åtar sig att utse två på konstituerande styrelsemöte.

Sirkka-Liisa Kines berättar om *Majblomman, Ekhyddan* och pepparkaksbak. Förslagsvis kan en eller flera öppethusdagar i lokalen ägnas åt mer information om dessa ämnen. Styrelsen får återkomma när det finns en aktivitetsplan.

Birgit Hugsén önskar att föredraget om Vrenas Industrihistoria som hållits på Stadsvakten i Nyköping, även hålls lokalt och då förslagsvis på en öppethusdag eller aktivitetsskväll i lokalen och att det då förannonseras i god tid i sociala medier och på anslagstavlor.

Konstituerande styrelsemöte hålls i lokalen 18:30 den 5:e mars 2020.

Gerhard Georgsson föreslår att vi ska anhänga om ett särskilt anslag för kultur då hembygdsföreningen jobbar med just kulturarv och bör kunna dra nytta av det.

Avgående ordförande GM berättar om vilket enormt arbete han lagt ner under två år som ordförande i föreningen då han inte bara haft ordförandeskapet utan även de två väldigt tunga posterna som Föreningssekreterare och Kassör. Det har tårt hårt på honom och han orkar därför inte längre. Om fler i styrelsen hade haft ett större engagemang och avlastat mer så hade kanske inte utgången sett densamma ut som nu då GM avgår. Det här är något som den nya ordföranden måste ta i beaktande så denne trivs i sitt uppdrag och känner sig uppskattad. Det arbete som GM lagt ner har varit enormt uppskattat med den ordning som nu råder i föreningen och alla de aktiviteter som hållits lokalt och även de utflykter som ordnats till andra spännande orter och aktiviteter. Givetvis är det flera i styrelsen som dragit ett tungt lass. Lilian Eliasson, Kennert Arnerheim

och Teddy Munkesjö tackas av GM med en blomma för det gångna året och engagemang.

GM redovisar vad *Göran Rosengrens Minnesfond* är till för och hur den ska nyttjas. Det har varit oklart, men efter samtal med Görans Rosengrens sammanboende Sonja kunde vi få reda på hur det låg till.

Håkan Dryselius, som tidigare bott i Husby-Oppunda och nu boende i Linköping, med en nära förestående flytt till Nyköping (2022), berättar om sin mor Margareta och hennes engagemang i bygden under sin livstid. Efter flytten kan det vara så att Håkan önskar en plats i styrelsen i framtiden.

Kaffekommittén, Marianne Eriksson och Birgitta Hug-sén tackades av GM med en blomma för årets insatser.

Mötets Ordförande Eva tackades med blomma för insatsen under dagens möte.

Avgående Ordförande GM avtackades med välförtjänt blomma.

25. Avslutning

Ordförande avslutar mötet kl. 15:39

ordf. för mötet *Eva Carlsson* sekreterare *Tomas Undin*

justeras av:

Erik Pettersson

Kerstin Pettersson

Skolverksamhet i Farneby

Av Göran Malm

Staten beslutade år 1842 att obligatorisk undervisning av barn skulle ske i hela Sverige. Då antogs en Skolstadga som innebar att varje socken skulle inrätta minst en skola.

År 1844 beslutas på en sockenstämma i Halla prästgård att skolor skall inrättas i Halla och Vrena socknar. Undervisning ska ske rotevis med en ambulerande lärare i någon gård där det fanns plats. En gård höll med plats en termin i taget. Det bestämdes vilka rotar som skulle undervisas tillsammans. Kyrkroten skulle gå tillsammans med Binklingeroten, Segnesta- och Ekebyrotarna likaså tillsammans. Vrena by var en egen rote. Gårdarna i Farneby ingick fram till cirka 1850 i Binklingeroten. Resten av läsåret skulle undervisning pågå i Halla. Det beslutades även om terminernas och skoldagarnas längd. Skoldagarna skulle vara olika långa under sommar respektive vinterhalvåret.

Vrena by hade sin sockenstuga att tillgå och övriga rotar höll till i någon lämplig stuga på någon av gårdarna i roten. Skolan var ambulerande och höll till en termin på varje gård.

I Farneby skedde undervisningen troligen i något av de tomma husen på Övergården. Gården ägdes några år, 1845-1866, av fabrikören Anders Renvall men han bodde aldrig på gården.

Det finns belagt att undervisning i Vrena socken verkligen bedrevs från 1861. Då skedde undervisningen i Sockenstugan i Vrena. Lärare var klockaren P Lundin född 1820 i Nykyrka.

Från år 1867 arbetar som lärare organisten och klockaren Anders Vallin, född 3/3 1834 i Värmland. Han gifte sig med Anna Sofia Jansdotter, född 28/12 1842. Hon bodde före giftermålet i Farneby. De fick fyra döttrar. Den 20/11 1885 flyttade familjen till Kristinelund. Vallin blev då ersatt av den unga läraren August Flodkvist.

Från år 1905 bedrevs undervisning både i Vrena kyrkskola och i den då nya skolan Farneby.

1884 anställdes August Flodqvist som lärare och han startade även slöjdskola för gossar. Det som tillverkades skulle säljas för att få pengar till undervisningen. Lönen till läraren och klockaren var 940 kr tillsammans och de skulle vid behov själva ordna och med mjölk och avlöna vikarier. Syföreningen i Vrena beslutade dock 1910 att betala varm mjölk till barnen under den kalla årstiden i Vrenas två skolor.

Antalet barn ökar – skolan behöver större lokaler

Antalet barn i Vrena ökar under 1800-talets sista år, bland annat efter att Ångsågen kommit igång och många familjer flyttar till Vrena. Skolrådet inser att det behöver byggas ytterligare ett skolhus.

1903 får kommunen som gåva en tomt för ett skolhus i Farneby av J Hård af Segerstad, då ägare av Binklinge och den inkorporerade Öfvergården. Villkoret för gåvan är att ett skolhus byggs och att skolverksamheten ska komma igång senast 1905.

I Farneby fanns sedan gammalt en byggnad, som syns på järnvägsritningen av år 1877. Den ligger vid en utritad stenmur. Det var nog en av Övergårdens överblivna och tomma byggnader och troligen byggdes skolhuset på den grunden, eller platsen.

Skolhuset byggs och verksamheten kommer igång 1905.

Så från 1905 bedrevs undervisning i *både* den utbyggda Kyrkskolan i Vrena och i det nya skolhuset i Farneby.

Den första småskollärarinnan var *Siri M Larson*, född 1882, som 10/11 1901 kom från Örebro. Hon bodde en tid i Almby i Vrena men flyttar in i det nybyggda skolhuset i februari 1905. Skolhuset innehöll två lägenheter. Hon stannade dock som lärarinna bara ett år och flyttar i juli 1906.

Därefter kom, från Stockholm, i november 1906, småskollärarinnan *Klara Teresia Nyman*, född 1887 på Gotland. Hon bodde med sin mor Anna Katarina Fredrika Nyman, född 1856, i skolhuset i Farneby. Mamman Anna var gift med f.d. handlaren K.H.Nyman, vilken dock aldrig bodde i Farneby.

Där bodde även mellan 1905 och 1910, sömmerskan Elin Amanda Gustafsson, född 1884 i Vrena. I april 1910 flyttar en ny jämngammal sömmerska in i skolhuset, Elin Amanda Gustafsson, född 1884 i Vrena, från Binklinge.

I april 1912 kommer ytterligare en lärarinna som heter *Ebba Birgitta Hedström*, född 1893 och är från Västerljung. De båda arbetar nog växelvis eller så är Hedström vikarie för Nyman. Både fröken Hedström och fröken Nyman slutar 1918 och flyttar.

Där bodde även mellan 1905 och 1910, sömmerskan Elin Amanda Gustafsson, född 1884 i Vrena. I april 1910 flyttar en ny jämngammal sömmerska in i skolhuset, Elin Amanda Gustafsson, född 1884 i Vrena, från Binklinge.

I april 1912 kommer ytterligare en lärarinna som heter *Ebba Birgitta Hedström*, född 1893 och är från Västerljung. De båda arbetar nog växelvis eller så är Hedström vikarie för Nyman.

Första skolhuset – senare kallat Storskolan

Från 1918 heter lärarinnan *Stina Maria Moberg*, född 13 juli 1897 i Odensåker i Skaraborgs län.

Hon flyttade in och bosatte sig i skolhuset den 21 augusti 1918, tillsammans med sin mor *Ida Kristina Moberg*, 1866-1924, som också var f.d. lärarinna och nu änka.

Två skolhus och lärare från 1921

Antalet barn fortsatte att öka under början av 1900-talet. Sågen expanderade och tegelbruket tillkom. Skolrådet beslutar att bygga ytterligare ett skolhus i Farneby. Det nya skolhuset, Farneby 1:5, tillkom år 1921, den kallades Småskolan. Det behövs nu två lärarinnor då det nu finns två skolhus med varsin lärarinna.

I den nya Småskolan blev den första läraren Stina Moberg. Hon ersattes då i Storskolan av den nyanställda lärarinnan *Sigrid Märta Östensson*, född 1896 i Västra Ny, som flyttade till skolan i Farneby i augusti 1921. Även hon tar med och bor med sin mamma Clara Gustava Östensson född 1857. Mamman dör i Vrena 1953.

Märta Östensson var en sträng lärarinna och hon hade, enligt en elev, tre favoriter bland barnen. Det var barnen till chefen på Fabriken,

Sten Flodkvists och Lars Farneborn. Barnen ansåg att Märta var sträng och hon kunde ge örffilar vid behov.

Märta är aktiv i olika samhällsfrågor. 1925 är hon bland annat med och startar Vrena Gymnastikförening.

Märta förekommer i ett kyrkorådsprotokoll 1932 där det nämns att hon upprättat en arkivförteckning.

Märta blev den lärare som arbetade flest år i Farneby skola.

Stina Moberg är mycket aktiv inom kyrkan och skaffar sig många vänner i Vrena. Bland andra familjen Östensson på Framnäs, förvaltare Otto Österberg på Vrena Gård, familjen Flodkvist och prästfrun Stina Jernberg.

Hon kommer även bra överens med kollegan Märta Östensson.

Mamman Ida dör i februari 1924 olyckligt genom drunkning i Nyköpingsån.

Stina drabbas av en svår depression och tar tjänstledigt. Hon läggs in på hospitalet i Nyköping och blir för en tid omyndigförklarad 1923. Hon tillfrisknar långsamt och vistas periodvis hos släktingar i Västergötland. Hon återvänder senare till Vrena och hyr in sig på Framnäs i Vrena där hon bor under perioder. Det kostar 75 kr per månad. Hon börjar arbeta som lärarinna igen i februari 1927 och promenerar då till och från Farneby varje skoldag. Hon förlovar sig med barndomsvännen Bror Gilbert Andersson 1927.

Till vårterminen 1929 flyttar hon tillbaka till skolan i Farneby. 1933 köper Stina och Bror Gilbert Andersson fastigheten Kristinelund i Farneby. Bror flyttar från Skaraborg till Vrena i augusti och Stina och han flyttar in i det nyköpta huset. Gilbert avlider i Vrena den 30 december 1943.

Nu följer en besvärlig tid för Stina. Säkert är dock att år 1951 arbetar hon som lärare i Vrena skola. Hon bor då i lärarbostaden på bottenvåningen i skolhuset. Hon har fortsatt problem med sin psykiska hälsa.

Hon har ofta besök av en man i sin bostad i skolan.

Stina Moberg slutar som lärarinna troligen hösten 1952 efter ingripande av skolrådet.

De ser till att hon får komma under vård på annan ort.

Sina sista år tillbringar Stina på sin födelseort där hon även den 17 augusti 1964 gifter sig med en man som hette Norström. Stina dör 73 år gammal i juli 1970.

Framför Småskolan. Eveline Ljung, sonhustru, Josefine Ljung, städerska och Mary Ljung, dotter. Foto 1933.

1936 flyttar som hyresgäst, Axel Ivar Sundberg f 1890 in med fru o dotter. De bor i lägenheten på bottenvåningen i Småskolan. Senare tar de till sig barnbarnet Glenn Sundberg, han som senare kallade sig musikanten *Glade Glenn*.

En solig dag i Farneby

Bild från Södermanlands Nyheter införd 1985.

Fotot är taget den 6 juni 1921. Då fanns det rekordmånga, 39 barn, i klass 1-2. Lärare: Stina Moberg.

På hösten startades en klass 1-2 även i Vrena skola och då minskade antalet barn i Farneby skola..

Farneby Småskola. 1933.
Lärrarinnor till höger Märta Östensson

På bilden syns längst bak lärarinnorna Stina Moberg, ev. assistenten Astrid Johansson och Märta Östensson utanför Småskolan. Foto 1933.

Rad 1 sittande fr vän: *okänd, Ingrid Holmberg* Skraddartorp, *Svea Dagösson* Binklinge, *Marianne Gustafsson* Eriksdal och *Inga Nord* Prästebol.

Rad 2: *Ulla Frick* Ekensberg, *Barbro Johansson* Prästebol, *Ingegerd Borg* Erikslund, *Berit Fredriksson* Ekeby, *Ingrid Andersson* Binklinge, *Svea Carlsson* Vevelsund, *Vera Fredriksson* Ekeby, *Robert Söderblom* Prästgården, *Åke Blomgren* Sundstugan, *Karl-Arne Eriksson* Vevelsund, *Bernt Eklund* Banvaksstugan Farneby, *Enfrid Sundström* Binklinge, *Åke Sköld* Tovsund.

Rad 3: Fröken *Stina Moberg* småskollärrarinna, *Birgit Fors* Rosendal, *Åke Holmberg* Skraddartorp, *Edin Johansson* (bara hår o panna syns) Ekeby, *Majvor Sundström* Binklinge samt *Märta Östensson*, folkskollärrarinna.

Här kommer några klassfoton

Klass 3-4 år 1948

Överst: Björn Liljeval och **Sigvard Augustsson**

Mellanraden: Roland Andersson, Kerstin Pettersson, Gun Karlsson, Inger Broberg, Anita Broberg, Marianne Andersson och lärarinnan Märta Östensson.

Nedre raden: Sten Flodkvist, Per-Åke Thorin, Maj Eriksson, Margareta Andersson, Birgitta Frövik, Hans Andersson och Jan Fors.

Klass 3-4 år 1949

Bakre raden: Margareta Andersson, Inger Karlsson, Maud Karlsson, Anita Broberg, Jan Fors, Björn ? och lärarinnan Märta Östensson.

På bänken: Lilian Eliasson, okänd, Monia Gustavsson, Aina Karlsson, Marianne Oscarsson, Inga-Lill Fagerlund, Birgitta Frövik, Mariann Andersson och Per-Åke Eriksson.

Sittande framför: Mats Hugsén, Karl-Bertil ?, Jan Eriksson och Hans Andersson.

Klass 3-4 år 1950

1950, klass 3-4 i Storskolan Lärare Märta Östensson

Bakre rad: Kurt Karlsson, Roland Johansson och Mats Hugsén.

Mellanraden: Bernt Kindlund, Vejne Aronsson, Björn Gustavsson, okänd, Jan Eriksson, Hans Andersson och okänd.

Nedre raden: Göran Larsson, Göran Peltz (Grankvist), Siri Pettersson, Elvy Andersson, Lilian Eliasson, Monia Gustavsson, Marianne Oscarsson och Inger Karlsson.

*Småskolan 1968 efter att skolverksamheten lagts ner 1962.
Husets utseende var då 1968 i stort sett oförändrat sedan det
byggdes år 1921.*

Denna historik är sammanställd av Göran Malm i oktober 2020. Den beskriver tiden fram till cirka år 1950. Ytterligare forskning pågår och fler avsnitt kanske följer.

Här följer några nedtecknade skolminnen från Farneby skola.

Följande berättelse är nedskriven av Gunilla Hugsén vid en Minnenas Afton 2009 som hembygdsföreningen ordnat. Berättare är **Ingegerd Hillborg**, född 1924 vid Erikslund, "Borgens" i Vrena.

I Farneby skola.

Ingegerd beskrev sin barndom och livet förr. Som barn längtade hon efter att få börja i skolan i Farneby för att få lekkamrater 1931. Skolvägen var lång och gick genom skogen men pojkarna Tore och Stig Sköld från Tovsund var gentlemän och följde henne hem under den mörka årstiden. De klättrade över gärdesgårdar och hon rev sönder sin klänning, det gillade inte mamma Borg. Det fanns minsann inga skolskjutsar då och inte heller så många bilar. Thore Binklinge tog också Ingegerd under sittbeskydd och eftersom Thore och hon betraktades som garanterat "lusfria" fick de sitta bredvid varandra hela skoltiden och hade lite favör av skolfröken Moberg. Ingegerd fick även sitta i hennes knä vid behov. Ingegerd fick en "godisring" av Thore, sådana som låg i karamellaskar man köpte då.

Ingegerd var klassens ljus enligt gamla klasskamrater. Själv sa hon att hon nog var lite kaxig. Ingrid Lindkvist och Birgit Aronsson, födda Fors, från Rosendal och Svea Wevel var hennes vänner.

Farneby skola var en B2-skola med första och andra klasserna tillsammans i småskolan och tredje och fjärde klasserna tillsammans i storskolan. När tre-fyra hade förhör fick fem-sexman arbeta med skrivning eller räkning och tvärtom. Storskolan var huset närmast järnvägen och det byggdes omkring 1900 medan småskolan byggdes 1921.

Fröken Östensson var lärarinna i storskolan. Hon var lite hårdare i nyporna och det utdelades en del örfilar om man inte skötte sig.

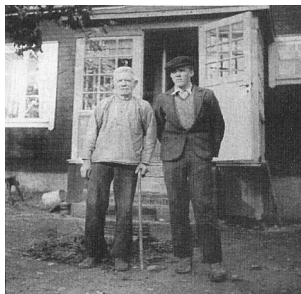
Skolan uppvärmdes av en stor järnkamin som tändes av städerskan på morgonen. Sedan fick barnen vara eldvakt och underhålla elden under dagen. Städerskan hade en son som hade lite svårt för räkning. För att bättra på kunskaperna fick han sitta och räkna vedträn.

Det var utedass och pojkar och flickor fick inte gå på samma, men ofta fanns det kvisthål emellan så att man kunde spionera på varandra. På den här tiden fanns inte gummistövlar men skolan hade ett litet förråd av träskor och strumpor som barnen fick byta med medan deras egna torkade vid kaminen. Lekarna på rasterna var att spela kula och brännboll. Det förekom mobbing även då och när lagen skulle väljas blev de som inte var så duktiga på att slå och springa vänta till sist. Det var alltid samma som blev sist valda.

Ingegerd beundrade komminister Hugsén. Det var alltid roligt när han kom till skolan. Han lekte med barnen och sparkade boll. Han hade basker och cyklade omkring i församlingen. Han var ofta hos Ingegerds farfar och de två hade många och livliga diskussioner. Eftersom Ingegerd senare gick i läroverket hann hon inte med att gå och läsa under skoltiden utan tillsammans med ett sommarbarn på Almudden var hon sommarkonfirmand i Prästgården. Hon minns konfirmationen som väldigt vacker.

1932 firades 300-årsjubiléet av slaget vid Lützen med pompa och ståt och man sjöng "Vår Gud är oss en väldig borg".

Hon berättade också om alla föreläsare som på den tiden reste runt på landsbygden och höll välbesökta föredrag. Hon minns också alla luffare som vandrade omkring.

De sov ofta på lavarna i tegelbruket där det var varmt och skönt.

På bilden, tagen framför Erikslund, syns Ingegerds farfar Johan August Borg och brodern Bernt.

Sigge Augustsson, minnen från min skoltid i Farneby.

Berättat i oktober 2020 och noterat av Göran Malm.

Jag gick i skolan åren 1944 – 1948.

De första två åren gick jag i småskolan där vi hade en fröken vars namn jag inte minns.

Klass 3 – 4 gick jag i Storskolan för fröken Märta Östensson.

I klass 1-2 var vi sju barn och i klass 3-4 15 barn.

Klassen 3-4 finns på bild på sidan 19.

Varje dag inleddes med att vi alla sjöng en psalm. På lördagarna var skoldagen något kortare och söndagen var ledig. Sommarlovet var kortare än i dag men vinterlovet var längre – från Lucia till i början av februari. Dessutom hade vi en veckas höstlov.

Under de här åren bodde jag i Skräddartorp så det var ganska lång väg att gå. Några gånger fick jag ta pappas häst och rida på den till Farneby, ställa in den hos farbror Torsten och sen gå upp till skolan. På vintern, vid bra skidföre och väder, åkte jag skidor till och från skolan. Barnen från Vrena samhälle kom med skoltaxi, körd av Hugo.

Vaktmästaren Emil Eriksson hade under vintertiden tidigt varit in i korridor och skolsal och tänt med ved i den lilla kaminen i förrummet och den stora jättekaminen i skolsalen så det var skapligt varmt då vi barn anlände. Jag minns inte att vi frös utom en gång då brasan tydligen hade slocknat. Vi fick då varsin tidning att sitta på till dess värmen blev normal. Under dagen fick vi barn bära in och lägga in ved i kaminen.

Vi gick in i skolan då fröken ringde med skolklockan.

Vi hade varsin skolbänk med lock och de stod uppställda i rader. I klassrummet fanns en orgel som fröken spelade på. Jag tror att Märta bara slog an rätt ton och sen sjöng vi. Varje vecka fick vi i hemläxa att lära oss en psalm utantill.

Ämnena som förekom var historia, geografi, kristendomskunskap, matematik, slöjd och svenska med rättstavning. Vi pojkar hade träslöjd i en lokal på Småskolans övervåning och flickorna hade syslöjd som de nog satt i klassrummet med. Gymnastik förekom inte. Men på rasterna kunde vi spela brännboll. Det var förbjudet att spela fotboll. För fröken Märta fick vi aldrig sjunga annat än psalmerna. Vi hade en lärobok för varje ämne. Vi var tillsammans på lektionerna både flickor och pojkar utom på slöjdlektionerna. De ämnen jag tyckte bäst om var matematik och rättstavning. På sommaren hade flickorna klänning eller kjol och vi pojkar golfbyxor och tröja. Kängor var den vanligaste skotypen. Alla pojkar hade ryggsäck. Alla barn hade med sig matsäck som åts i klassrummet eller i Storskolan "korridor".

Frökens, vars namn jag inte minns, var snäll så i småskolan trivdes jag bra.

Fröken Östensson, som jag hade i klasserna 3 och 4, däremot var mycket sträng, på gränsen till elak, så det förekom inte mycket bus i klassen och mobbing minns jag inte att det förekom. Fröken Östensson hade också två "kelgrisar" Karin i Segnеста och Sten Flodkvist.

Det fanns många olika regler och det fanns en skamvrå.

Kom man för sent fick man be om ursäkt – sen var det bra med det.

Någon "rolig timme" hade vi aldrig. Hos fröken Östensson fick man inte ha roligt. Jag minns inte att vi någon gång hade besök av någon som berättade om något. De enda besök vi hade var när August Carlsson från Vevelsund kom på besök. Han var skolstyrelsens ordförande och kom väl i tjänsten, eller för att hälsa på fröken Östensson vilken han var förtjust i

Det förekom att vi gick på någon utflykt. En gång gick vi till jättegrödan från istiden, en bit in i skogen bortom Vevelsund. Skolans lokaler städades av Elsa Eriksson, vaktmästarens fru.

På rasterna hade vi som sysselsättning att sitta på ett litet berg och med en lös sten knacka ut gropar och rännor. Groparna ser ut som forntidens skålgropar och finns kvar än i dag.

En gång i klass 3-4 fick vi gå in i frökens bostadsrum i samma hus och lyssna på radion hon hade. Vi satt alla barn i en ring på golvet. Programmet var ett föredrag av upptäcktsresanden Sten Bergman, han som pratade om Paradisfåglar.

Det fanns några få böcker att låna för att läsa hemma.

En gång i klass 3-4 åkte vi på skolresa till Eskilstuna, troligen med rälsbuss. Vi besökte där deras brandstation. Det var intressant. En klasskamrat köpte en glass för att ta hem till sin lillebror. Den hade tyvärr smält då vi kom hem till Vrena, men det var snällt tänkt av storebror.

- - -

Ytterligare en bild på en skolklass 3-4 från 1950-tal.

Bakom syns flaggstången och Småskolan.

- - -

Vrena brandkår

Nedanstående redovisning bygger på anteckningar nedtecknade av *Bo Eriksson*, Vrena. Efter Bos bortgång i september år 2020 överlämnade dottern *Jessika* materialet till hembygdsföreningen.

Renskrivet, bearbetat och kompletterat med bilder av *Göran Malm* i november 2020.

Brandkåren i Vrena startade sin verksamhet i början av 1930-talet. Den var då en privatfinansierad industribrandkår för de industrier som fanns i Vrena då. De var sågen, tegelbruket, A H Eriksson & söner möbelsnickeri och Verkstadsföretaget Patentbänken.

Den utrustning som fanns inrymdes i ett garage. Brandspruta och slang samt övrig utrustning fick dras på en kärra. Från 1937 organiseras kåren som en frivilligbrandkår.

Under de första åren fram till 1947 var en man vid namn Georg Vestlund brandchef.

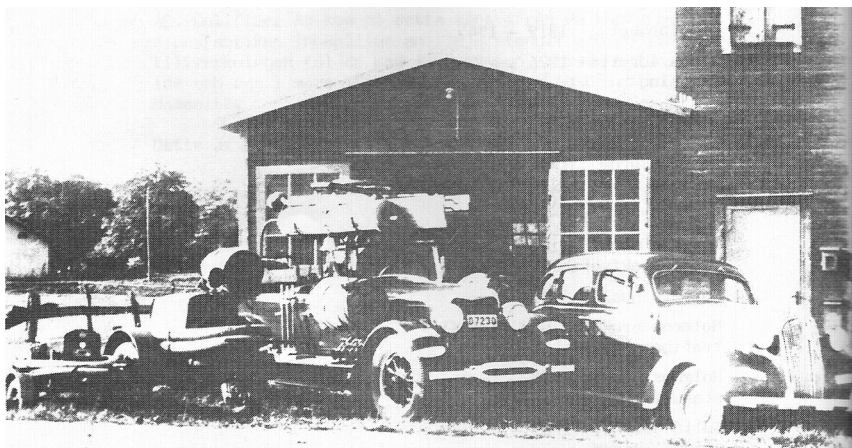
Från vänster: "*Lars-Olle*", *Helge Eriksson*, *Ivar Nyman*, *Olle Mellström*, *Algot Andersson* och *Arne Håkansson*

Den första byggnaden, brandstationen, byggdes 1938. Den bestod av ett trähus med ett högt slangtorn.

Vid invigningen stod en manskör på tornets topp och sjöng. Platsen där det låg är ungefär den samma som idag.

Den första brandbilen skaffades 1939. Det var en begagnad bil av fabrikat Lincoln, årsmodell 1927. Den var helt öppen, hade träekrar i hjulen och hade fina mässingsklockor. Under 1940-talet skaffades även en Jeep med tillhörande motorspruta.

Framför brandstationen syns motorsprutor, brandbilen Lincoln mod. 1927 och en privatbil, troligen Vestlunds egen.

Den 11 september 1945 brann hela tegelbruket ner. Det var den största branden i Vrenas historia. Och är det fortfarande när just detta skrivs av GM år 2020.

1948 blev Thure Flodkvist brandchef. Han kom därefter att inneha tjänsten ända till 1970.

Bilden nedan, från beredskapstiden, visar en ledningsstab vid en övning.

Ture Flodkvist sitter längst till vänster.

I samband med att Boardfabriken byggdes fick den dåvarande äldre brand-stationen rivas och en ny byggdes 1952-1953. Kostnaden för nybygget var 55 000 kr. Den står fortfarande år 2020 kvar.

1958 byttes den gamla brandbilen, Lincoln 1927, ut mot en Volvo Starke. Enligt dem som tjänstgjorde som brandmän på den tiden var den gamla Lincoln-bilen en förträfflig bil som de med viss saknad såg bytas ut.

Den nya Volvon hade en vattentank som rymde 1 200 liter. Även den gamla Jeepen byttes ut mot en ny Land Rover - från Stenbergs Bil AB i Bettna.

1970 tillträdde Olle Storm som brandchef. Han hade varit med i kåren sedan 1955.

1982 byttes de båda bilarna ut och Förstabilen blev en Scania av årsmodell 1981 med en vattentank som rymmer 3 000 liter. Den nya Jeepen blev en Toyota Land Cruiser. Dessa båda syns på den svartvita bilden nedan.

1984 gick Olle i pension och efterträddes som brandchef av Göran Larsson. Bild på Göran finns längre fram i texten.

Det byggdes även personalutrymmen vid Vrena Brandstation vilket var en mycket välkommen tillbyggnad. Stationsbyggnaden har successivt förbättrats.

På bilden till vänster syns att stations-byggnaden byggts ut till höger och att nya portar nu finns. "Larmtutan" sitter nu på slangtornets topp. Den satt från början på taket av Åkersborg, på senare år även kallad mässen.

Bilden visar styrkan någon gång på 1980-talet.

1994 var Vrena brandkår nedläggningshotad. Men tack vare ett stort engagemang av alla vrenabor lyckades det att få kommunen att ta tillbaka hotet och vår brandkår fick bli kvar.

På tidigt 2000-tal byttes den stora brandbilen från 1980-talet ut mot den Scania som finns i dag. Förstabilen är i dag en Toyota Jeep.

I dag finns två bilar, en Scania och en Toyota jeep.

Den av Nyköpings brandkår begagnade Scanian ska bytas ut under 2021. Den ska då lämnas till något brandvärn i trakten. Kanske något av Lid eller Aspa.

Platschef sedan år 2005 är Thomas Karlsson.

Bild på och text om Thomas finns på sidan 40.

Organisation

Vrena brandstation med personal ingår i *Sörmlandskustens Räddningstjänst* och är en kommunal verksamhet.

Personalstyrkan ska vara 15 man och är uppdelad på tre grupper om fem man. Varje grupp har veckovis jour under 17 veckor per år. De ska då vara hemma eller på ordinarie jobb för att inom 5 minuter kunna köra ut brandbilen.

Obligatorisk övnings- och utbildningstid är 54 timmar per år.

Brandchefer/platschefer under åren

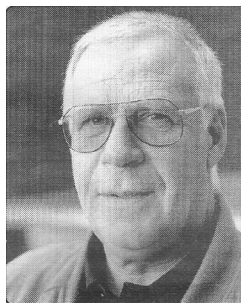
Georg Vestlund	1932 – 1947	Startår osäkert
Ture Flodkvist	1948 – 1970	
Olle Storm	1970 – 1984	
Göran Larsson	1985 – 2005	
Thomas Karlsson	2005 -	

En bild från Vrenadagen 2014 då brandkåren hade öppet hus och visade upp sig och sin utrustning.

Nedan följer en intervju som *Bo Eriksson* gjorde 1988 med dåvarande platschefen *Göran Larsson*.

Ålder: 47 år. *Familj:* hustrun Mona, sönerna Håkan 24 och Magnus 21. Båda sönerna är deltidssbrandmän.
Bil: Saab 90, 1987
Ordinarie arbete: snickare och lagbas på Gullfiber AB.
Bostad: villa i Vrena.
Fritidssysselsättning: båten, huset och träsvarvning.
Dricker: ja, är ej nykterist.
Röker: nej, slutade för fyra år sedan.
Favoritmat: spaghetti och köttfärssås.

Hur länge har du varit brandman? Jag började 1961 i Borgarbrandkåren i Vrena. Vrena tillhörde på den tiden Bettna kommun. I september 1984 blev jag platschef för Vrena Brandkår efter Olle Storm som då gick i pension.

Hur många brandmän basar du över ?
För närvarande är vi 14 ordinarie uppdelade på tre grupper. Jag har även tillgång till tre reserver.

Hur var brandmannajobbet när du började som brandman?
Kraven var nog inte så stora på en deltidsskär om man jämför med i dag. Vi hade till exempel inte den rökdykarutrustning som finns i dag och vi hade enklare teknisk utrustning. Kraven i dag är helt annorlunda, mer teknisk utrustning kräver mer övning plus att en god fysik är ett måste för en brandman i dag, oavsett om man är heltidsanställd eller som vi deltidssanställda.

Är det någon skillnad i dag?
Ja det är stor skillnad mot förr 26 år sedan och konstigt vore det väl annars. Bilarna är kanske det mest påtagliga exemplet. I dag har vi en förstabil med 3 000 liter vatten mot tidigare 1 200 lit. Första insatsen kan i dag göras på ett mer

betryggande sätt. Med den gamla bilen med 1 200 lit. fick man alltid vara orolig att vattnet skulle ta slut innan motorsprutan var installerad och vattnet framme. Jeepen vi har i dag är också mer ändamålsenlig med fler sittplatser. Övrig utrustning har också förbättrats samt att vi i dag har mer utrustning, till exempel båt, elaggregat, vinch, motorsåg mm. Jag vill även peka på de bättre övningsmöjligheter som finns i dag. Vi kan nu öva på Nyköpings brandkårs område i Björshult med röktern och annat.

Vad är det roligaste med jobbet som platschef?

Skiftande och intressanta arbetsuppgifter. Kamratskapet sätter jag högt, plus att veta att alla gör sitt bästa för att lösa de många gånger svåra arbetsuppgifter vi ställs inför. Har man sedan gemensamt lyckats klara en svår arbetsuppgift känner man stor tillfredsställelse.

Jag skulle vilja ta ett exempel – en ridhäst hade ramlat och fastnat med ett ben under några stora stenar i ett stenröse. Rytтарinnan klarade sig oskadd men hästen satt fast. Med hjälp av block och gemensamma ansträngningar lyckades vi få loss hästen oskadd. Platsen för denna händelse var en sommarkolloni med många barn. När hästen, något linkande, tillsammans med oss brandmän gick förbi barnen hurrade och applåderade de och en och annan tår fälldes också.

Denna händelse var kanske inte så stor men man glömmer den inte så lätt.

Vad är det tråkigaste med jobbet som brandman?

Bilolyckor och bränder med skadade eller förolyckade människor. Materiella ting går att ersätta men aldrig ett människoliv.

Vilken är den värsta brand du varit med om?

Det var när Patentbänken mitt i Vrena brann 1962. Blåsten gjorde att flagor flög vida omkring och antände flera andra byggnader. Vrena Gårds stora loge och Patentbänkens byggnader brann ner till grunden. "Brandungar" på tak plus ett antal gräsbrändes lyckades vi klara med Vrenabornas hjälp, man kan säga att stora delar av Vrena var hotat.

Brandkårer från Vrena, Bettna, Stigtomta, Jönåker, Nyköping och F11 bekämpade elden.

En bild från branden vid Patentbänken 1962

Hur ser du på de lagar och bestämmelser som kringgärdar en brandmans jobb?

Ansvar är stort på släckledaren, Därför är det bra att veta att kåren är välutbildad och känner till de bestämmelser som gäller. Säkerheten för personalen är viktig och därför måste regler finnas och följas. De läkarundersökningar och konditionstester som genomförs kontinuerligt är oerhört värdefulla.

Hur ser du på Vrena Brandkår i dag ?

Jag tycker vi är en välutrustad och välutbildad kår med bra utrustning, vilket gör att vi kan klara de mest skiftande arbetsuppgifter. Den personliga utrustningen är av mycket hög klass.

Om du fick önska dig något? Vad?

Jag saknar utrustning för att klara en trafikolycka på ett tillfredsställande sätt. Eftersom jag får önska så skulle en större vagnhall med tvättmöjligheter vara jättebra.

- - -

Vrena Brandkårs Kamratförening

Nedan följer några utdrag ur protokoll för föreningen. De berättar något om förhållandena under tidiga år.

På initiativ av dåvarande brandchefen Georg Vestlund bildades en kamratförening 1942.

Föreningens uppgift skulle vara att tillvarata medlemmarnas intressen, att genom ekonomiskt bidrag bereda medlemmarna tillfälle att bevista kurser i brandskyddsteknik och annat, att stärka sammanhållningen inom kåren och ordna samkväm och dylikt.

Bakgrunden till bildandet var att Georg Vestlund i egenskap av Luftskyddsfogde hade arrangerat en fest i Vrena Folkets Park, på den dag som hette Hemorts-försvarets Dag. Festen hade gett ett överskott på 269 kr och 70 öre.

Förenings förstas styrelse bestod av ordförande, disponent Ture Flodkvist, vice ordf. Olof Karlsson, sekr. Arne Håkansson, kassör Bertil Andersson och ledamot Georg Vestlund.

Utdrag ur stadgarna som antogs:

- Föreningen skulle vara opolitisk
- Tillvarata medlemmarnas intressen
- Skapa kamratlig sammanhållning
- Följa brandväsendets utveckling både praktiskt och teoretiskt.
- Ge bidrag till vidareutbildning
- Årsavgiften skulle för år 1943 vara en krona.

Utdrag ur protokoll 20 februari 1943.

Brandchef G Vestlund hade ordnat ett samkväm för inbjudna och medlemmar. En film från Vrenaorten hade visats där brandkåren medverkat. Fru Clara Vestlund hade dagen till ära diktat en visa som hon framförde till gästernas stora förnöjelse. Även en liten sketch framfördes.

Ordföranden Ture Flodkvist framförde ett tack till brandchef G Vestlund för anskaffandet av de ransonerade varor som alla fick smörja sitt krås med. Utan att lämna några ransoneringskuponger!

Utdrag ur protokoll 11 augusti 1947.

Efter att den frivilliga brandkåren formellt upplösts och bildandet av Borgarbrandkår beslutats har föreningen diskuterat nu önskvärda löneförhållanden och beslutat föreslå följande: 50 kr per år till varje brandman, två kronor per timma för övningstid och tre kronor per timma vid brandsläckning.

Protokoll 24 november 1947.

Rapport från avlöningskommittén. Branddirektionen har föreslagit 25 kr/man och år i fast lön, 2 kr/tim för övningar och tre kr/tim vid brandsläckning.

Föreningen accepterade detta att gälla under år 1947.

Protokoll 1 mars 1966.

Den 1 januari 1966 blev Vrena Brandkår medlem i Brandmännens Riksförbund, BRF.

Protokoll 5 februari 1975.

Mötet beslutade att med Nyköpings kommun ta upp frågan angående dusch- och omklädningsrum i brandstationen.

Detta var den första påstötningen om denna önskan och efter 10 år, 1984, blev föreningens önskan äntligen uppfylld då stationen försågs med en utbyggnad och dusch- och omklädningsrum tillkom.

- - -

Här följer noteringar gjorda vid en intervju med *Thomas Karlsson* i november 2020. Noterat av *Göran Malm*.

Thomas Karlsson är född 1965.
Gift med *Pernilla* och de har tre
utflugna barn: *Robert* f-89, *Rasmus* f-92
och *Felicia* f-97.

Bil: Volvo V70

Bor: i villa i Vrena

Ordinarie arbete: Lamiflex i Nyköping

Fritidsintressen: är jägare, rallycross

Favoritmat: köttbullar

Thomas blev brandman i Vrena 1988 för han hade hört om den goda kamratskapen, de trogna kollegorna, det intressanta arbetet och för att han tycker att de alla i kåren gör en god insats för samhället. Jag tycker att vi bidrar till att trivseln även ökar för oss alla i Vrena

Han blev platschef 2005. Det ska finnas 15 man som delas på tre grupper om fem man. Just nu finns 14 man men rekrytering av fler pågår.

Har arbetet förändrats sedan du började 1988?

Ja utrustningen har ständigt förbättrats och vi har även fått fler uppdrag. Vi har på senare år fått två hjärtstartare och rycker nu ut även på sk strockelarm.

Det blir allt vanligare med trafikolyckor. Orsaken är nog den stora trafiken på RV 52 som flygplatsen Skavsta ger upphov till.

Funktionen med förstabil som åker direkt till platsen för ett larm är ett snabbt och bra sätt som införts. I den finns den ena hjärtstartaren med. Det är två man som veckovis turas om att bemanna bilen och att ta den till sitt ordinarie arbete.

Det geografiska området vi kan larmas ut till har blivit större. Det blir även allt fler utryckningar. På 1980-talet var det cirka 20 per år och nu är det runt 70 per år. 1997 var dock ett extra

drabbat år med 13 skogs- och gräsbränder och 13 utryckningar till trafikolyckor.

Vi har nu en mycket bra och säker personlig utrustning. Personsäkerheten sätts alltid i första rummet. Jag tycker att vi nu har allt vi behöver för att göra ett bra jobb.

Roligast med jobbet

Det goda kamratskapet och vetskapen om att man kan lita på sina kollegor.

Det är även ett omväxlande arbete med intressanta och ibland svåra uppgifter vi sätts att lösa.

Två annorlunda uppdrag som brandman

Jordskredet i Vagnhärad 1997. Där fick vi brandmän tillstånd att gå in i de hus som stod lutande på rasbranten för att hämta kläder/saker till dem som bodde i husen. Var och en fick be oss hämta valfria saker men bara så mycket som rymdes på en normal släpkärra.

En brand i Studsvik 2019. Det var ett annorlunda uppdrag på grund av risken för radioaktiv strålning. Vi fick bära dosimetrar som mätte dosen vi fick.

En tjur som gått ner sig i ett dike. Den var spak när den satt fast i diket men när vi lyckats få upp den och den kom på egna ben visade den sig vara folkilsken och rent av farlig.

- - -

Två bilder från sent 1930-tal från de gamla filmer hembygdsföreningen har. De visar den första brandbilen, en Lincoln mod. 1927.

Brandstationen i Vrena ligger allt sedan starten på Stationsvägen 2. Härifrån utgår våra beredskapsanställda brandmän. Utryckningarna kan handla om allt från släckning av bränder, trafikolyckor och djurlivräddning till IVPA-larm. IVPA står för "I väntan på ambulans". Vi har även avtal med Region Sörmland om att göra insatser vid larm om hjärtstopp.

Vi vrenabor är stolta över vår egen brandkår. Det är en stor trygghet att veta att hjälp snabbt finns att tillgå. Vi är tacksamma för att så många ställer upp för att arbeta som deltidbrandmän. Ni är våra hjältar sedan 1930-talet.

Må ni aldrig förtröttas i ert arbete.

I Vrena behövs fler brandmän.

Är du vår nästa brandman i Vrena ?

Som brandman i beredskap är du med och bidrar till trygghet och säkerhet i samhället där du bor eller arbetar. Som brandman i beredskap blir du en del av Sörmlandskustens Räddningstjänst och - du kommer att göra nytta !

**Om du är intresserad kontaktar du styrkeledaren
Thomas Karlsson på tfn 070-5701329.**

- - -

Husby Oppunda socken och dess kyrka

Text och bilder *Erland Dryselius* 1954

Stora landsvägen mellan Eskilstuna och Nyköping går fram genom Husby Oppunda. Reser man vägen från Sparreholm så följer man sjön Båvens vackra stränder och dess blanka yta skymtar fram här och där genom den lummiga lövskogen. Så kommer man till det vackert belägna Vallhalla vid sjöns västra ände och här lämnar vi Båven bakom oss. Vägen leder nu in mellan vackra lövträdsbeklädda kullar och höjder, vilka senare övergå i storvuxen barrskog på gränsen mellan Husby Oppunda och Årdala socknar. Vägen slingrar sig här, som en orm, mellan små höjder och tjustiga dalsänkor och snart är man inne i den verkligt vackra dalgången som längre fram utvidgas till Husby Oppundas natursköna slättbygd. Första större gård vi nu åker förbi är den från gamla tider kända gästgivargården Dymmelsta – på 1300-talet Dimmersta – som före järnvägarnas tid var av stor betydelse för trafiken mellan Nyköping och Eskilstuna. När O.F.W.J på 1870-talet blev färdigbyggd och landsvägen mellan dessa två städer blev av mindre betydelse som trafikled för post och resande var Dymmelsta historia slut. Gästgiveriet upphörde och gården ”föder nu ägaren gott, utan brännvinsförsäljning och skjutshållning”, som det står i en gammal skrift som finns bevarad på gården.

Strax intill Dymmelsta ligger Ramsta som förr bestod av tre gårdar. Dessa förenades på 1860-talet med Husby gård men såldes som en gård 1917 och har sedan dess bytt ägare flera gånger.

Från Ramsta går landsvägen genom en björkallé på dalgångens botten i rät linje en kilometer och så är vi vid

Husby Oppunda kyrka. Den har utomordentlig vackert läge på en förgrening av den stora skogbevuxna rullstensåsen. Förgreningen slutar här i norr med en mycket brant gräsbevuxen sluttning ned mot ängen där Husbyån, Båvens m.fl. sjöars utlopp, slingrar sig fram till sjön Långhalsen, för att senare, via Nyköpingås, leta sig ned ända till havet vid Nyköping.

Trakten kring Husby tycks redan i förhistorisk tid ha haft stor betydelse. Strax öster om kyrkan ligger den stora herrgården Husby som ärvt sitt namn av en by, som givit socknen dess namn och på vars mark kyrkan är uppförd. Byns namn visar att där legat ett ”hus”, d.v.s. en kungsgård. Detta vittnar om att en gång i tiden en sveakung har haft sin gård här i kyrkans närhet, där under vanliga förhållanden en fogde residerat för att upptaga kungens skatt. Men tid efter annan gjorde kungen själv med sitt följe besök på kungsgården för av fogden kräva vad som var hans (enligt landsantikvarie Schnell). Det gick ofta så till att han stannade så länge han kunde, - äta läns, d.v.s. göra slut på de skatter in natura, spannmål, smör, fläsk osv som samlats.

Vid ett sådant besök har en kung dött. ”Kanske var fläsket för gammalt (förmodade Schnell) och begravts i

kyrkans närhet. Gravhögen vid Johanneberg skall gömma hans kvarlevor.

Vad som sedan hänt i socknen är så här i en hast, inte lätt att leta fram för den som är lekman i historieforskning och icke har så stora möjligheter att finna eller tolka källskrifterna.

Enligt en tradition skall den unge Gustav Eriksson Vasa, senare kung i Sverige, ha gömt sig på Tärna slott, 5 km SV om kyrkan, när han återvände från sitt ofrivilliga besök i Danmark såsom gisslan. Jag vet inte hur pass mycket man får tro på den gamla traditionen men omöjligt är det inte eftersom hans svåger, Joachim Brahe, var slottsherre där.

Jag kommer i det följande att uppehålla mg vid en säregen sockenkrönika, den s.k. Rosenhanska krönikan. Men redan här vill jag återge en händelse därur. På den tiden då händelsen tilldrog sig bodde på Husby en överste, friherre Crister Horn. Han hade i sitt äktenskap med Anna Regina Siöblad 14 barn, däribland Fredrik Horn, född 1725. Om denne unge Husbyyngling berättas det om en enlevering av ung, vacker adelsfröken, Anna Margareta von Plommenfelt. Hon var en dam, som likt en romanhjältinna vågade mycket för kärleken. Den unge baron Horn friade till henne, men lyckades ej behaga hennes fader, kommerserrådet Anders Plommengren (...?), vilken säkert ville välja sin måg efter sitt eget tycke och ur sitt eget stånd. Då nu ej fadern och dottern kunde komma överens, måste hon spela fadern ett spratt, som också helt lyckades.

Den 23 april 1757 hade Plommengren tre av sina bästa vänner hos sig. När supén var slut var det sed i förmögna

borgerliga hus att en bål serverades, samtidigt som damerna lämnade bordet. Så blev det även denna gång. När arraksbålen med citronskivor bars in lämnade Anna Margareta dem med en artig nigning. Men när kommerserrådet och hans tre vänner sett bålens botten och den förstnämnde ropade på sin dotter var hon försvunnen. Ingen lyckades hitta henne den kvällen. Hon hade lämnat sin faders hus, men inte ensam, utan hon hade samma kväll gift sig med sin tillbedjare. En präst, som på förhand hade vidtalats hade förrättat vigseln, men kommerserrådet Blommengren lyckades aldrig ta reda på prästen, som vågat viga dem utan lysning, så några men av historien tycks prästen inte ha fått. Hjälten i historien var ”corporalen vid lifdrabanterna Fredrik Horn till Åminne”. Han steg senare i graderna till general, blev greve och serafimerriddare. Han var en av Gustv III:s medhjälpare vid statsvälvningen 1772 och ville då utbyta sitt namn mot Gustavsvän, men detta förbjöd konungen. En son till de båda i berättelsen figurerande personerna var Claes Horn, som senare dömdes till landsflykt för delaktighet i mordet på Gustav III. I Husby kyrkas gravkor, någonstans under kyrkgolvet, står en sönderfallen kista, på vilken det ligger en rostig namnplåt, där det står Anna Margareta Plommonfelt, grevinna Horn. Till minne av förut nämnda baron Fredrik Horns moder Anna Regina Siöblad som ligger begravnen i kyrkan, finns i Rosenhanska krönikan en dikt intagen:

*Så går till jord, vår mor den mångas mor har varit,
En mor för fjorton barn utaf friherreelig ätt
Fast om man moders namn förstår på annat sätt
Ha mer än fjorton här öm modersvård erfarit*

*En ömsint mor hon var för alla socknens kranka
För vilka öpit stod dess eget läkförråd
Så snart opasslighet gaf sjukdoms förebåd
En var strax färdig var till Husby Herrgård lanka
En ömsint mor här var för alla dem som hörde
Inunder hennes bröd, så ut som inom gård
Mot ingen alltför flat, mot ingen alltför hård
Hon rodret med en jämn och stadgad mildhet förde.
Vårt Sion sörjer dig, Du Sions äkta dotter,
Altarets tjenare sig jämra att du dog.
Vår kyrka, fattighus med kvar dess lem har fog.
Att sörja i din död en brist af många lotter.*

Detta är bara ett utdrag ur en längre dikt, men den visar på ett bra sätt hur förhållandena kunde vara på den tiden mellan husbönder och underlydande. Husmodern var nästan mor för hela gården.

För att nu övergå till något mer historiska data om socknen kan man forska i protokoll från gångna tiders sockenstämmor, som förvaras i Kungliga landsarkivet. Det är i prästgården som den Rosenhanska krönikan förvaras, som t.o.m. är äldre än bevarade protokoll från gångna tider. Den börjar redan år 1661 och påbörjades av den kunnige Schering Rosenhane på Torp och har sedan förts ända fram i vår tid.

De gamla stilarterna är mycket svårlästa och eftersom tiden för min del varit mycket kort, börjar jag leta efter, för socknen belysande paragrafer först år 1781.

Från år 1781 berättas det om missväxt i socknen (kanske i hela landet?). den 17/6 samma år bestämdes att alla som gjort lån i "Magazinet" (den första början till kommunkassan) och på hösten ej kunnat betala sin skuld, ändå skulle betala räntan. Magasinet var

ursprungligen avsett som reserv vid missväxt och skulle innehålla 150 tunnor säd, men detta förnyades nu genom utlåning vid sådd mot 6% ränta. Räntan beräknades bli 9 tunnor om året och av detta skulle föreståndaren ha 3 tunnor i lön och resten användes till löpande kostnader.

Senare, år 1788, anskaffades rödfärg och vitriol för att rödfärga magasinet som nu blivit fattighus, sedan landshövdingen, den 18/12 1781, utfärdat en kungörelse att varje socken skulle ta hand om sina fattiga, för att hämma tiggeriet.

År 1847 fixerades fattigdelen (det varje fattig skulle få) i Husby sockens fattigstadga till följande:

1 dec.	12 lp kött och 12 lp ärtor eller gryn.
1 apr.	12 lp kött och 12 lp ärtor eller gryn.
1 juni	10 lp sill eller strömming
1 sept	10 lp sill eller strömming

Ja, så kan man läsa om både det en och det andra i de gamla protokollen.

Man kan läsa om utbetalning av skottpengar på varg, lo, räv och uv vid uppvisandet av huvudena.

4 jan 1835 beslutades att uppföra ett hemlighus nära intill fattighuset. Detta ansågs som en stor favör åt de fattiga.

Redan samma år, 1842, som Kungl. Maj:ts stadga om folkskola kom, börjar Husby Oppunda skolas historia. Patron Bernhard på Torp var en av de drivande krafterna härvidlag och i början av 1843 ansåg greve Wachtmeister på Husby gård tiden mogen att söka statsbidrag till skolan. År 1844 beslutades om en interim skola med klockaren Rundin som lärare. Skolan höll senare på att stjälpas, då Rundin varit en termin på

seminariet i Strängnäs och ville ha sin bostad förbättrad. Baron Strömfelt på Tärnö reparerade bostaden och skolan fick behålla sin lärare.

Jag övergår nu till en skildring av själva kyrkan. Kyrkan är ju medelpunkten i socknen och bör i en sådan här skildring upptaga större delen och jag har av den anledningen sparat den till sist.

Som sagts i förbigående, har vår kyrka mycket gamla anor.

Enligt en gammal tradition, som omtalas i det protokoll som fördes vid den av "Kunglig Maj:ts nådiga förordning af den 17 april 1828 allmänna inventering av Husby Oppunda kyrka" skall "kyrkan varit ernad att byggas nära en fjärdingsväg sydost från det ställe där den nu står". Lämningarna synes ännu på Vargtorget efter grundmur till en avlång byggnad, som om den varit kyrka, dock varit bland de mindre.

Tuneld (det har ej lyckats mig att få reda på vem denne Tuneld var) anser den nuvarande kyrkan för en av de

äldre i Stiftet och all närmare underrättelse om dess byggnadshistoria saknas. Lämningarna på Vargtorget är nu helt försvunna, men man skulle mycket väl kunna tänka sig att man velat ha sin kyrka där, en mycket vacker plats och antagligen ändå vackrare för 100 år sedan då detta protokoll skrevs. För att nu återgå till kyrkan och dess närmaste omgivning är det kanske lämpligt att börja med kyrkogården. Den omger kyrkan på alla sidor utom den västra där gaveln går ända fram till muren. Kyrkogården begränsas av terrassmurar av gråsten och av häckar. Vid ingången står vitputsade grindstolpar med grindar som är smidda och skänkta av de 78-årige husbysmeden K. E. Eriksson i Grindstugan.

Den nuvarande utsträckningen har kyrkogården fått genom upprepade utvidgningar, bl a år 1806 och år 1857 då ett ganska stort område tillades, skänkt av greve Wachtmeister på Husby gård. Detta område hade emellertid stor lutning och byggdes upp i en stor terrass. I äldre tider, under 1700-talet, var kyrkogården inhägnad

av en vit kalkad grå stenmur med ett skyddande spåntak. Uppgifterna är mycket få om denna mur, men man antager, med hänsyn till de lokala förhållandena att där endast fanns en port, belägen i söder. Sedan kyrkogården utvidgats byggde slottsbyggmästaren Isak Roseen en ny mur runt kyrkogården.

På den smala remsan av kyrkogården som ligger norr om kyrkan står klockstapeln. Det är en helt vanlig klockbock med en huv och två spånklädda sadeltak som korsar varandra. I skärningspunkten står en flöjelprydd spira.

Stapeln byggdes redan 1668 då fru Beata Sparre på Torp lät bygga ”en ny skön klockstapel” såsom orden lyder i en gammal anteckning. I stapeln hänger två klockor. Den större skänktes av den ovan nämnda fru Beata Sparre på Torp till minne av hennes make, friherre Schering Rosenhane. (samme man som påbörjade den Rosenhanska krönikan) som avlidit ett år tidigare. På klockan stod Davids psalm 122:1 tecknad. Sedan klockan ringt i det närmaste 150 år omgöts den av Gerhard Horner i Stockholm, på ”bekostnad av” församlingens herreskaper, greve Gustav Wachtmeister på Husby, landshövding greve Fredrik Strömfelt på Tärnö och friherre Schering Rosenhane , den sistnämnde en släkting i rakt nedstigande led till den som skänkt klockan. Den mindre klockan vet man ej vem som skänkt och inskriptionen är i det närmaste oläslig men på senare tid har man lyckats tyda texten till: ANNO DNI MDCXVII: CVM TRAHOR AVDITE. VOCO VOS

AD GAVDIA VITAE (= I herrens år 1617. Då jag ringer, lyssnen! Jag kallar eder till livets fröjder)

På kyrkogården står mycket gamla lönnar och askar, som gör att kyrkan ligger inbäddad i grönska. Kyrkan är en äldre medeltida kyrka, en av de äldsta i Södermanland och har anor ända sedan 1200-talet. Detta framgår av en gammal handling, där det omtalas att prästen Torkel i Nyköping, vilken ägde Tärnö eller åtminstone en del av gården. År 1303 testamenterades jord därifrån till kyrkan i Husby. Kyrkan har från början varit mycket liten, endast 31 alnar lång och 22 alnar bred. Den har haft vapenhus och ingång på södra sidan och sakristian i den norra. Först i mitten av 1500-talet kom kyrkans ”blomstringstid” och från den tiden och tre århundraden framåt kan man säga att kyrkans historia hänger mycket nära samman med de stora godsens.

På 1500-talet, då släkten Rosenhane blev ägare av Torp, lät han på södra sidan av kyrkan, tillbygga ett gravkor, som genom ett par rundbågsvalv har förbindelse med kyrkan. När den Rosenhanska ätten såg ut att dö ut bestämdes det i ett väl bevarat kontrakt, insänt till domkapitlet i Strängnäs den 9 november 1822: Hemmanet Löthen, en fjerdedels Mantal Frälse, beläget i Rönö härad och Råby socken försålts med villkor, att nämnde Hemmans innehfware årligen i evärdeliga tider inom vanlig Afradstid den 25 februari till Pastor i Husby Oppunda församling leverera i penningar Markegångsvärdet för året av fyra (4) tunnor spannmål, hälften råg och hälften korn, hvilka penningar förnämligast skola användas till underhåll av den invid Husby-Oppunda kyrka uppförda friherreliga Rosenhanska Grafven.

Enligt den bifogade markegångstaxan uppgår avgiften ungefär till 200 kronor om året. Vad dessa pengar får användas till, finns en hel liten avhandling om, med i det närmaste oläslig stil. Varje nyårsdag infinner sig en äldre man i sakristian efter gudstjänsten och vill då bli av med den i hans tycke så löjliga avgiften.

Kyrkan var som sagt mycket liten och dessutom mörk eftersom den endast hade två små fönster. Trängseln vid gudstjänsterna blev alltmer märkbar och i början av 1700-talet omtalas det i den Rosenhanska krönikan att soldathustrurna klagade över att soldatänkorna börjat tränga sig in på deras två bänkar på läktarna så att hustrurna ej fick sitta ”vid besök i Herrens tempel”. Änkorna stod ett trappsteg lägre i rangskalan även i kyrkan och det var gott om soldatänkor under 1600- och 1700-talen. Det blev aktuellt med tillbyggnad av kyrkan och det talades vid många sockenstämmor om det, men avgjordes inte förrän den 9 okt 1796 med slottsbyggmästaren Isak Rosén som entreprenör. Den 10 okt 1796 satte han igång och på sommaren 1798 stod de nya delarna färdiga för putsning och i augusti kunde han lämna kyrkan till avsyning. Snickeriarbetet i kyrkan hade slottssnickaren Lars Haglund åtagit sig om församlingen bestod brädor, plank, järn, spik osv. I slutet av oktober månad kunde kyrkan, allhelgonadagen 4 nov, sistnämnda år 1798, igenom ett hedrande tal i anledning av Genis 28 kap 17 vers från altaret av kyrkoherden i Blaksta och Vadsbro, kontraktsprosten, herr magister Erik Froman, helgas herranom till offentlig gudstjänst.

Genom denna reparation blev kyrkan 51 alnar lång, 22 alnar bred och fick 8 stora fönster i stället för de två små.

Hela träinredningen blev ny, såsom altare, bänkar och läktare, men någon kyrkorgel fanns fortfarande inte. Kyrkosången leddes av en klockare som satt framme i koret på den lilla klockarbänken.

Så var förhållandena ända fram till 1851, då det den 6 april bestämdes på kantorns begäran att man skulle skaffa en orgel för 2000 riksdaler banco. Det beställdes av firman Lindgren och Blomqvist i Stockholm, men inte förrän på nyåret 1853 kunde orgel invigas.

Efter reparationen 1798 dröjde det 100 år innan man åter gjorde en stor reparation av kyrkan för 12000 kronor. Den gången var det byggmästare E. Eriksson i Uppsala under ledning av arkitekten Fritz Eckert som utförde reparationen. Då lades bl.a. nytt golv i koret, ny bänkar utan dörrar insattes, läktaren minskades och orgelverket reparerades.

Altartavlan skänktes år 1799 av socknens storgodsägare, greve Gustav Wachtmeister, baron Georg Strömfelt och baron Bengt Rosenhane. Tavlan är målad av den kände

konstnären Per Hörberg, en smålandsbonde som då bodde i Risinge i Östergötland.

Tavlan lär vara ett av hans bästa verk och föreställa Petrus vid kolelden förnekande sin mästare.

Det gamla dåliga trägolvet i kyrkogången bröts upp 1899 och då fann man under detta, ett golv av endast gravhällar, däribland en vackert huggen i sandsten med inskriften: ” Härunder vilar Hans Kungl. Majestets fordom troman och landshövding, den högvälborne herre och friherre herr Erik Sparre samt dess kära hustru, den högvälborne frun Elisabet Baner, friherredotter”. Någon meter från den stenen fanns nedgången till släkterna Horns och Siöblads gravar, men vid denna reparation fylldes nedgångarna med sand och stenarna flyttades till en mer skyddad plats i kyrkan, till det Rosenhanska koret. När man lade om golvet i kyrkans kor fann man nedgången till en del av det Rosenhanska gravvalvet. Där stod bl.a. en mycket stor kista av hamrad koppar. På locket låg ett, ungefär en meter långt krudifix av rent silver. Detta är presidenten i Åbo hovrätt Schering Rosehanes kista. Denna gamla 1600-talskista och många andra vackra föremål är nu gömda för alltid eftersom nedgången är igenmurad och fylld med sand. Den gamla gravhällen är flyttad och skyddad för vidare förstöring efter att ha legat i koret i 300 år, genom att även den flyttats till det Rosenhanska gravkoret.

Som förut nämnts är det Rosenhanska gravkoret sammanbyggt med kyrkan och förenat med densamma genom två stora valv. Från början var det endast ett kor, men senare byggdes till ännu en avdelning av Nikodemus Tessin.

Det Rosenhanska koret gör att kyrkan både in-och utvändigt får ett säreget utseende. Särskilt tilltalande är de två kupolerna på taket, eftersom kyrkan inte har något torn. Under detta kor finns två stora valv. Dit kan man komma genom att lyfta undan en stor sten med fyra stora mässingsringar. I kyrkans kor, under vilken en bred stentrappa leder ned till två stora ekdörrar, bakom vilka ungefär 30 medlemmar av släkten Rosenhane vilar. En del är mycket väl bevarade medan de är bra balsamerade. Den äldsta i släkten, - han dog 1576 – ligger i sin kista med full rustning.

Uppe i koret hänger ett porträtt av samme man och det verkar nästan otroligt att likheten kan vara så slående efter nära 400 år. Detta porträtt av den äldste Rosenhanen på Torp, ståthållaren på Nyköpingshus är antagligen målat av en holländsk mästare. I bakgrunden syns en stad, som antagligen skall vara Jerusalem. – Då

prins Oskar, senare Oskar II, i mitten på 1860-talet besökte vår kyrka blev han särskilt fästad vid denna tavla och tyckte den var så märkvärdig att han bad att få låna den till världsutställningen i Paris 1867.

När den återkom från Paris åtföljdes den av ett mycket vackert tackbrev från de ledande männen på utställningen och från prins Oskar. – Bredvid tavlan står en vapensköld, en tunn järnplåt, på vilken det Rosenhanska vapnet, hanen och rosen är målad. Den är fästad på en ca 2,5 meter lång stav och bars antagligen framför kistan vid den dödes begravning.

Förutom detta vapen hänger ett huvudbaner och sju andra vapensköldar med blommor och blad och krigiska utmärkelser, allt skuret i trä. Dessutom finns i koret fyra värjor. På en av dessa står det ingraverat ” Narva år 1700”, vilket skulle betyda att den användes där, men

det är ingen som kan säga att detta är med sanningen överensstämmande.

Den sista manliga av ätten Rosenhane dog år 1812 och som minne av honom är en sten insatt i ett av valven. Den sista kvinnliga medlemmen av släkten var friherrinnan Sofia Elonora Rosenhane som dog på Täckhammar 1837. Hon var den sista som insattes i det Rosenhanska gravvalvet.

I det västra koret är uppsatt ett epitafium av huggen sten över generalen friherre Carl Gustav Cruse född 1651 och död 1732. Det är ritat och hugget av slottsbyggaren Olof Fristedt och den långa inskriften som berättar om generalens bedrifter runt om i Europa är författad av prosten och psalmdiktaren Olof Kolmodin.

Bland kyrkans inventarier finns en samling teologiska böcker på latin skänkta av Schering Rosenhane (antagligen krigsbyte). Dessa förvaras i ett bokskåp med latinsk överskrift.

En doppåse tillhör också kyrkans inventarier. Den är gjord av linne och besatt med spetsar och vackra broderier. Visserligen är den nu ganska illa åtgången men skulle säkert fortfarande kunna användas. Säkert har många små baroner och fröknar burits fram i denna. Man vet ingen ålder på denna, men den är dekorerad med Vasa- och Brahevapnen i silvertråd. Man tror därför att den skänktes av Joakim Brahe och hans make Margareta Vasa i början av 1500-talet.

högvälborne friherren herr Fredrik Bengt Rosenhane densamma år 1767 uti detta band ombinda låtit”.

Boken är uppdelad i 32 kapitel, somliga skrivna på latin, andra på grekiska men de flesta på gammalsvenska. Där kan man läsa bl.a. om: Om Sveriges konungar och

drottningar, förstar och förstinnor. Om pestilentia, dyrtid, vattenfloder, mirakler och järkecken, Om tvister och disputer uti region. Berättelser om kyrkans reparationer. Om tvister och oenighet sockenherrarne emellan. När herrefolk födas, giftas och dö i socknen. – Boken är ett verkligt lexikon för socknen från 1500-talet till början av 1900-talet. Den har snyggt och prydligt skrivits av de 14 präster som varit kyrkoherdar i socknen sedan 1661.

Nära sammanbundet med kyrkan är församlingshemmet som är uppfört strax söder om kyrkan. – Den 13 maj 1926 stiftades på initiativ av pastor Gunnar Hultgren en kassa för frivilligt församlingsarbete. Denna blev fröet till Husby Oppunda församlingshem. Till en början gick det mesta åt till nyanskaffningar till kyrkan såsom t.ex. kollektåvar, prydnader till altaret, elektrisk julgransbelysning till julgran utanför kyrkan mm. Inte förrän 1935 kunde församlingen inrikta sig på det verkliga målet, församlingshemmet. Husby gård skänkte mark och de frivilliga arbetslagen började 1937 gräva grunden och huset byggdes så gott som helt på frivillighetens väg, men man måste ändå låna en ganska stor summa pengar, vilka detta år 1954 nästan har kunnat betalas tillbaka tack vare den kyrkliga syföreningen., som bildades 26 feb 1926. På hösten 1938 stod församlingshemmet färdigt och tas i bruk och under de gångna åren har det varit mycket flitigt använt till regelbundna gudstjänster, syföreningsmöten, ungdomsträffar, ja, t.o.m. som skolans och idrottsföreningens gymnastiklokal mm. Det har inte gått en vecka då församlingshemmet inte varit i bruk, ibland ända upp till fem gånger i veckan. Församlingshemmet

har varit och kommer alltid att vara ”den ödmjuka men ständigt tjänstvilliga tjänarinnan” som kyrkoherde Grafström ville att det skulle bli.

Som förut nämnts ligger kyrkan mycket vackert.

Västerut sluttar åsen sakta ned mot slätten, som pryds av träddungar med gravkullar från den äldre järnåldern.

Längre bort ser man sjön Långhalsen skymta mellan träden och strax därintill Torps flygelbyggnader, som glänser likt vita pärlor när solen lyser över slätten. – Ett stycke Södermanlandsnatur som söker sin like.

I kyrkans arkiv i prästgården förvaras den förut nämnda Rosenhanska kyrkoboken som skall vara mycket märklig. Den har 400 sidor och är ombunden med läderpärm. Förr har den haft två lås men dessa är nu borta. Utanpå boken står med förgyllda bokstäver:

”Denna kyrkobok, har framlidne riksrådet och överståthållaren, högvälborne friherre herr Schering Rosenhane år 1661 inrättat och till Husby kyrka föräkradt och har dess sone sons son kammarherren Om traktens vackra natur talar även Husby-Oppundavisan. Den är skriven av kyrkvärden, ingenjör Nils P. Svensson på Johanneberg, förre godsägare till Dymmelsta, - och lyder sålunda:

Uti denna provins,

En liten socken det finns,

En pärla så underbart grann.

Husby Oppunda är

För oss alla så kär

Ja, dess like man ej Någonsin fann.

*Om du en söndag har gått
Till din kyrka och fått
Sjunga psalmer till lov och till tröst
Och sen på kyrktrappan står
Någon underbar vår
Sjunger du utur överfyllt bröst
Om du sedan nån kväll
Står på Eldbergets håll
Som du gjort i din ungdom nån gång
Säkert tankarna går
Till de framfarna år
Och du sjunger en tacksamhets sång
/Refräng:/
Sköna förtjusande vackra trakt
Ligger du för mina fötter
Ack, vad av gjädje du mig har bragt
Vandringsman, om du nu trött är
Kom hit till Husby och stanna där
Säkert du aldrig dig ångrar
Du blir ung på nytt
Och glädjen som flytt
Kommer åter med lyckliga da'r*

Källor:

Vidimerade avskrifter av gamla protokoll, innan dessa insändes till Kungliga Landsarkivet i Uppsala, gjorda av förre Kyrkoherden i Husby-Oppunda, Erik Broberg.

Rosenhanska kyrkoboken

Protokoll vid inventering å Husby Oppunda kyrka den 28 juni 1830, med anledning av Kungl. Majts nådiga förordning af den 17 april 1828, skrivna av A. Melker Wachtmeister och kyrkoherde Adolf Lundgren.

Brev om leveranserna av markegång från Löthen till Rosenhanska gravkoret, till Domkapitlet i Strengnäs, daterat Stockholm 15 mai 1824, undertecknat av John och Sophie Jennings, Claes Flemming, Carl Bonde, A.G. Mörner, Gustav Stenbock.

Årsberättelser för Stiftelsen Husby Oppunda församlingshem åren 1939, 1940.

Talet vid Husby Oppunda församlingshems invigning den 2 nov 1938 av förre kyrkoherden i Husby – Oppunda, John Grafström.

Samtliga dessa handlingar finnas förvarade i Husby-Oppunda kyrkas arkiv i prästgården.

Anteckningar om ägare till Husby gård, gjorda av Louise Mörner, f. Wachtmeister, tillägnade nuvarande ägarinnan på Husby gård, Majorskan Fru Signe Carlesson – Förvaras i Husby gårds arkiv.

Dessutom har en gammal Husbybo, Nils P. Svensson och landsantikvarie Schnell, Nyköping, varit mig till mycket stor hjälp med uppgifter om kyrkan.

**Ett stort *tack* till våra sponsorer
som bidragit till tryckningen av
denna skrift.**

Bettna Såg AB

Eriksson & Söners Möbelsnickeri AB

Padrons Svets & Smide AB

Per Johansson och HEMTAB

Preko Verkstads AB

Stigtomta-Vrena församling

Vrena Boutique AB

Vrena Företagspark

Vrena Grönt

Vrena Mekaniska Verkstad AB

Vrena Vilt AB